

V I Lenin

Den internationella socialistiska kongressen i Stuttgart

Den för kort tid sedan avslutade kongressen i Stuttgart var den proletära internationalens tolfte kongress. De fem första kongresserna tillhör Första internationalens epok (1866-72). Denna international leddes av Marx i ett försök att – enligt Bebels träffande uttryck – skapa det kämpande proletariatets internationella enhet uppifrån. Detta försök kunde inte ha framgång förrän nationella socialistiska partier hade svetsats samman och växt sig starka, men Första internationalens verksamhet gjorde arbetarrörelsen i alla länder stora tjänster och efterlämnade bestående spår.

Andra internationalen börjar med den internationella socialistiska kongressen i Paris 1889. På de följande kongresserna i Bryssel (1891), Zürich (1893), London (1896), Paris (1900) och Amsterdam (1904) konsoliderades definitivt denna nya international, som stödde sig på starka nationella partier. I Stuttgart samlades 884 delegater från 25 folk i Europa, Asien (Japan och en del från Indien), Amerika, Australien och Afrika (en delegat från Sydafrika).

Den stora betydelsen av den internationella socialistiska kongressen i Stuttgart ligger just i att den innebar, att Andra internationalen definitivt konsoliderades och att de internationella kongresserna förvandlades till sakliga sammankomster, som har ett mycket betydande inflytande på det socialistiska arbetets karaktär och inriktning i hela världen. Formellt är de internationella kongressernas beslut inte bindande för de enskilda nationerna, men deras moraliska betydelse är så stor, att det faktiskt är undantag att besluten åsidosätts, nästan sällsyntare än att de enskilda partierna åsidosätter de egna kongressernas beslut. Amsterdamkongressen lyckades förena de franska socialisterna, och dess resolution mot ministerialismen var verkligen ett uttryck för det medvetna proletariatets vilja i hela världen och bestämde arbetarpartiernas politik.

Stuttgarkongressen tog ett stort steg framåt i samma riktning och visade sig i en hel rad viktiga frågor vara den högsta instansen för att fastställa socialismens politiska linje. Denna linje fastställdes bestämdare av Stuttgarkongressen än av Amsterdamkongressen i den revolutionära socialdemokratins anda mot opportunisten. De tyska socialdemokratiska arbetarkvinnornas organ Die Gleichheit (Jämlikhet), redigerad av Clara Zetkin, anmärker med anledning härav träffande: ”... i samtliga frågor har de enskilda socialistiska partiernas olika avvikelser i riktning mot opportunisten blivit korrigerade i revolutionär anda tack vare samarbetet mellan alla länders socialister.”

I detta sammanhang var det en anmärkningsvärd och beklaglig företeelse, att den tyska socialdemokratin, som hittills alltid hade försvarat marxismens revolutionära ståndpunkt, visade sig vackla eller intog en opportunistisk ståndpunkt. Stuttgarkongressen bekräftade en djuplodande anmärkning av Engels om den tyska arbetarrörelsen. Den 29 april 1886 skrev Engels till Sorge, en veteran i Första internationalen: ”överhuvudtaget är det bra, att tyskarnas ledande roll [i den internationella socialistiska rörelsen] i viss mån bestrids, särskilt sedan de valt in så många kälkborgarelement (vilket visserligen var oundvikligt). Under lugna tider blir allting i Tyskland kälkborgerligt; därför är den franska konkurrensens gadd absolut nödvändig. Och den kommer inte att fattas.”

Den franska konkurrensens gadd fattades inte i Stuttgart, och denna gadd visade sig faktiskt vara nödvändig, ty tyskarna ådagalade inte så lite kälkborgerlighet. Det är särskilt viktigt för de ryska socialdemokraterna att beakta detta, ty våra liberaler (och inte enbart liberalerna) gör

sig all upptänklig möda att framställa just de minst glänsande sidorna hos den tyska socialdemokratin som ett efterföljansvärt exempel. De mest insiktsfulla och framstående ledarna för de tyska socialdemokraternas tankevärld har själva noterat denna omständighet och utan all falsk blygsel bestämt pekat på den som ett varnande tecken. ”I Amsterdam”, skriver Clara Zetkins organ, ”var det Dresden-resolutionen, som bildade det revolutionära ledmotivet i det proletära världsparlamentets förhandlingar, i Stuttgart var Vollmars tal i militärkommissionen, Päplows i invandringskommissionen, Davids [och Bernsteins, tillfogar vi för vår del] i kolonialkommissionen pinsamma opportunistiska missljud på kongressen. I de flesta frågor och kommissioner var Tysklands representanter denna gång opportunistens talesmän.” Och K Kautsky skriver i sin värdering av Stuttgartkongressen: ”... av den ledande roll, som den tyska socialdemokratin hittills faktiskt spelat i Andra internationalen, kunde man denna gång inte märka någonting.”

Vi övergår nu till att behandla de enskilda frågor, som diskuterades på kongressen. I den koloniala frågan lyckades man inte bilägga meningsskiljaktigheterna i kommissionen. Tvisten mellan opportunisterna och revolutionärerna avgjorde kongressen själv och avgjorde den med en majoritet på 127 röster mot 108 och 10 nedlagda till revolutionärernas favör. Vi noterar här samtidigt den glädjande omständigheten, att *alla* Rysslands socialister i *alla* frågor röstade enhälligt i revolutionär anda. (Ryssland har 20 röster, av vilka 10 avgavs av RSDAP, förutom polackerna, 7 av socialistrevolutionärerna och 3 av fackföreningsrepresentanterna. Vidare har Polen 10 röster: de polska socialdemokraterna 4 samt Polska socialistiska partiet och de ickeryska delarna av Polen 6. Slutligen hade två representanter för Finland 8 röster).

I den koloniala frågan uppkom i kommissionen en opportunistisk majoritet, och i resolutionsförslaget förekom den monstruösa frasen: ”Kongressen förkastar inte i princip och för alla tider all kolonialpolitik, vilken under en socialistisk regim kan ha en civilisatorisk verkan.” I realiteten var denna sats detsamma som ett direkt återtåg till borgerlig politik och borgerlig världsåskådning, vilken rättfärdigar kolonialkrig och illdåd. Det är ett återtåg till Roosevelt, sade en amerikansk delegat. Försöken att rättfärdiga detta återtåg med uppgifterna för en ”socialistisk kolonialpolitik” och för ett positivt reformarbete i kolonierna var helt och hållet misslyckade. Socialismen har aldrig vägrat och vägrar inte heller nu att försvara reformer också i kolonierna, men detta har inte och får inte ha någonting gemensamt med att försvaga vårt principiella ställningstagande emot erövringar, underkuvande av andra folk, våld och plundring, vilka utgör ”kolonialpolitikens” innehåll. Alla socialistiska partiets minimiprogram gäller såväl för moderländerna som för kolonierna. Själva begreppet ”socialistisk kolonialpolitik” är ett hopplöst sammelsurium. Kongressen gjorde alldeles rätt, då den avlägsnade de ovan citerade orden ur resolutionen och ersatte dem med ett ännu skarpare fördömande av kolonialpolitiken än i de tidigare resolutionerna.

Resolutionen i frågan om de socialistiska partiernas förhållande till fackföreningarna har särskilt stor betydelse för oss ryssar. Denna fråga står på dagordningen hos oss. Stockholmskongressen avgjorde den till de *partilösa* fackföreningarnas favör, dvs bekräftade den ståndpunkt, som våra *neutralister* med Plechanov i spetsen intar. Londonkongressen tog ett steg i riktning åt *partianslutna* fackföreningar, *mot* neutralitet. Londonresolutionen framkallade som bekant stora tvister och missnöje i en del fackföreningar och särskilt i den borgerligt demokratiska pressen.

I Stuttgart stod frågan i grund och botten just så här: skall fackföreningarna vara neutrala eller dras allt närmare partiet? Och som läsaren kan övertyga sig om genom den internationella socialistiska kongressens resolution uttalade sig kongressen för att fackföreningarna skulle

dras allt närmare partiet. I resolutionen talas det varken om att fackföreningarna bör vara neutrala eller partilösa. Kautsky, som inom den tyska socialdemokratin var för att fackföreningarna skulle dras närmare partiet och mot Bebels neutralitet, hade därför full rätt att i sin rapport om Stuttgartkongressen inför arbetarna i Leipzig (Vorwärts 1907, nr 209, Beilage) deklarerar:

”Stuttgartkongressens resolution säger allt vad vi behöver. *Den gör för alltid slut på neutraliteten.*” Clara Zetkin skriver:

”I princip opponerade sig ingen längre [i Stuttgart] emot den proletära klasskampens historiska grundtendens – att förena den politiska och den ekonomiska kampen, att förena de båda organisationerna så fast som möjligt till en den socialistiska arbetarklassens enhetliga makt. Endast representanten för de ryska socialdemokraterna, kamrat Plechanov [det borde ha hetat representanten för mensjevikerna, vilka sände Plechanov till kommissionen för att försvara ”neutraliteten”] och majoriteten av den franska delegationen sökte med tämligen misslyckade argument att rättfärdiga en viss begränsning av denna princip med hänvisning till sina respektive länders säregenheter. Kongressens överväldigande majoritet tog ställning för en bestämd enhetspolitik mellan socialdemokratin och fackföreningarna ...”

Man bör observera att Plechanovs argument, som Zetkin med rätta ansåg vara misslyckat, gick runt i de legala ryska tidningarna i denna form. I Stuttgartkongressens kommission åberopade sig Plechanov på att ”det finns 11 revolutionära organisationer i Ryssland”; ”med vilken av dem skall fackföreningarna förena sig?” (vi citerar Vorwärts, nr 196, 1. Beilage). Denna Plechanovs hänvisning är oriktig både de facto och i princip. De facto finns det inom varje nationalitet i Ryssland inte mera än två partier, som kämpar om inflytande över det socialistiska proletariatet: socialdemokraterna och socialistrevolutionärerna, de polska socialdemokraterna och PPS, de lettiska socialdemokraterna 245 och de lettiska socialistrevolutionärerna (det s k Lettiska socialdemokratiska förbundet), de armeniska socialdemokraterna och Dasjnaksutiun osv. Den ryska delegationen i Stuttgart delade sig också genast i två delar. Antalet 11 är fullständigt godtyckligt och vilseleder arbetarna. I princip har Plechanov orätt därför att kampen mellan den proletära och den småborgerliga socialismen är oundviklig överallt i Ryssland, alltså även inom fackföreningarna. Engelsmännen tänkte exempelvis inte på att opponera mot resolutionen, ehuru det även hos dem finns två mot varandra kämpande socialistiska partier, socialdemokraterna (SDF) och de ”oavhängiga” (ILP).

Att den i Stuttgart förkastade neutralitetsidéen redan hunnit vålla arbetarrörelsen åtskillig skada framgår särskilt klart av Tysklands exempel. Här predikades neutraliteten starkast och tillämpades mest. Härigenom har fackföreningarna i Tyskland så tydligt vikit av mot opportunist, att denna avvikelse öppet erkänts till och med av en i denna fråga så försiktig man som Kautsky. I sin rapport för arbetarna i Leipzig säger han direkt, att den ”konservatism”, som den tyska delegationen i Stuttgart ådagalade, ”blir begriplig om man tar delegationens sammansättning i betraktande. Hälften av den bestod av fackföreningsrepresentanter, och därmed föreföll partiets ’högerflygel’ vara starkare än den faktiskt är i partiet.”

Stuttgartkongressens resolution kommer otvivelaktigt att påskynda den ryska socialdemokratin bestämde brytning med neutralitetsidéen, som är så omtyckt av våra liberaler. Med iakttagande av nödvändig försiktighet och gradvishet och utan att ta några obetänksamma eller taktlösa steg måste vi orubbligt arbeta inom fackföreningarna för att de skall dras allt närmare det socialdemokratiska partiet.

Också i frågan om in- och utvandringen framträdde i Stuttgartkongressens kommission meningsskiljaktigheten mellan opportunisterna och revolutionärerna fullständigt klart. De förra omhuldade idén att *begränsa* migrationsrätten för efterblivna och utvecklade arbetare, särskilt japaner och kineser. Den trånga skråmässiga isoleringens och den tradeunionistiska exklusivitetens anda överflyglade hos dessa personer medvetandet om de socialistiska uppgifterna: arbete på att upplysa och organisera de i arbetarrörelsen ännu inte indragna skikten av proletariatet. Kongressen förkastade alla tendenser i denna anda. Till och med i kommissionen var rösterna för begränsning av migrationsrätten endast enstaka undantag, och den internationella kongressens resolution erkänner helt och fullt den solidariska klasskampen av alla länders arbetare.

I frågan om kvinnornas rösträtt antogs resolutionen likaså enhälligt. Endast en engelska från halvborgerliga Fabian Society försvarade ståndpunkten att det skulle vara tillåtet att kämpa inte för en fullständig utan för en inskränkt rösträtt till de förmögna kvinnornas favör. Kongressen avvisade bestämt detta och uttalade sig för att arbetarkvinnorna inte skulle kämpa för rösträtten tillsammans med de borgerliga anhängarna ny kvinnornas likaberättigande utan tillsammans med proletariatets klasspartier. Kongressen ansåg att man i kampanjen för kvinnornas rösträtt helt måste ta ställning för socialismens principer och likaberättigande för män och kvinnor utan att förvränga dessa principer genom några slags lämplighetshänsyn.

Med anledning härav uppstod en intressant meningsskiljaktighet i kommissionen. Österrikarna (Victor Adler, Adelheid Popp) sökte rättfärdiga sin taktik i kampen för männens allmänna rösträtt på följande sätt: för att erövra denna rätt ansåg de det inte vara ändamålsenligt att i agitationen skjuta i förgrunden kravet på rösträtt även för kvinnorna. De tyska socialdemokraterna, särskilt Zetkin, hade protesterat mot detta redan då österrikarna bedrev sin kampanj för den allmänna rösträtten. Zetkin förklarade i pressen, att kravet på rösträtt för kvinnorna under inga omständigheter borde ställas i skuggan, att österrikarna opportunistiskt hade offrat principen av lämplighetsskäl och att det inte skulle försvaga utan stärka agitationens räckvidd och folkrörelsens styrka, om de kämpade lika energiskt även för kvinnornas rösträtt. En annan framstående tysk socialdemokratisk kvinna, Zietz, anslöt sig i kommissionen helt till Zetkins ståndpunkt. Ett ändringsförslag av Adler, vilket indirekt rättfärdigade den österrikiska taktiken (i ändringsförslaget talas endast om att det inte skall bli något avbrott i kampen för rösträtt gällande för alla medborgare, men inte om att kampen för rösträtten alltid skall föras med krav på jämlikhet för män och kvinnor), *avslogs* med 12 röster mot 9.

Kommissionens och kongressens ståndpunkt kommer tydligast till uttryck i följande ord av ovannämnda Zietz i hennes tal på den internationella socialistiska kvinnokonferensen (den ägde rum i Stuttgart samtidigt med kongressen) : ”Vi måste principiellt kräva allt vad vi anser vara riktigt”, sade Zietz, ”och endast när vår makt inte räcker längre, tar vi vad vi kan få. Sådan har socialdemokratins taktik alltid varit. Ju anspråkslösare våra krav är, desto anspråkslösare kommer regeringens eftergifter också att bli ...” Av denna tvist mellan de österrikiska och tyska socialdemokratiska kvinnorna kan läsaren se hur strängt de bästa marxisterna förhåller sig till de minsta avvikelser från en konsekvent, principfast revolutionär taktik.

Kongressens sista dag ägnades åt frågan om militarismen, som intresserade alla mest. Den beryktade Hervé försvarade en ytterst ohållbar ståndpunkt eftersom han var oförmögen att förknippa kriget med den kapitalistiska regimen överhuvudtaget och den antimilitaristiska agitationen med socialismens hela arbete. Hervés projekt – att ”svara” på varje krig med strejk och uppror – avslöjade en fullständig brist på förståelse för att användningen av det ena eller andra kampmedlet beror på de objektiva betingelserna för den kris, både den ekonomiska och

den politiska, som kriget framkallar, och inte på ett föregående beslut av revolutionärerna.

Hervé ådagalade utan tvivel lättsinne, ytlighet och böjelse för effektfulla fraser, men det var ytterst kortsynt att bemöta honom endast med en dogmatisk framställning av socialismens allmänna sanningar. Till detta fel (som inte Bebel och Guesde var helt fria från) gjorde sig särskilt Vollmar skyldig. Med den utomordentliga självbelåtenheten hos en person, som förälskat sig i schablonmässig parlamentarism, dundrade han mot Hervé utan att märka, att hans egen trångsynthet och opportunistens förbening tvingar en att erkänna en levande gnista i hervéismen, trots det teoretiskt absurda och befängda i Hervés egen frågeställning. Det händer ju, att teoretiska absurditeter döljer en viss praktisk sanning vid en ny vändning av rörelsen. Och denna sida av frågan, maningen att inte bara sikta in sig på parlamentariska kampmedel, maningen att handla i överensstämmelse med det kommande krigets och de kommande krisernas nya betingelser, betonade de revolutionära socialdemokraterna och då särskilt Rosa Luxemburg i sitt tal. Tillsammans med de ryska socialdemokratiska delegaterna (Lenin och Martov – båda uppträdde här solidariskt) föreslog Rosa Luxemburg ändringar i Bebels resolution, och i dessa ändringar betonades hur nödvändigt det är att agitera bland ungdomen, hur nödvändigt det är att utnyttja den genom ett krig framkallade krisen för att påskynda bourgeoisins fall och hur nödvändigt det är att beakta att i den mån klasskampen skärps och den politiska situationen ändras måste kampmetoderna och kampmedlen oundvikligen förändras. Bebels dogmatiskt ensidiga och döda resolution, som kunde tolkas i Vollmars anda, förvandlades på så sätt slutligen till en helt annan resolution. Till lärdom för hervéisterna, som är i stånd att för antimilitarismens skull glömma socialismen, upprepas i resolutionen alla teoretiska sanningar. Men dessa sanningar tjänar inte som inledning till att rättfärdiga den parlamentariska kretinismen, inte till att sanktionera enbart fredliga metoder och inte till att knäfalla för den förhandenvarande, jämförelsevis fredliga och lugna situationen, utan till att erkänna alla kampmedel, att ta hänsyn till erfarenheterna från revolutionen i Ryssland och att utveckla rörelsens aktiva, skapande sida.

I Zetkins organ, som vi redan flera gånger hänvisat till, uppfattas just det som är det mest framträdande och viktigaste draget i kongressens resolution om antimilitarismen på ett anmärkningsvärt riktigt sätt. ”Och även här segrade”, säger Zetkin om den antimilitaristiska resolutionen, ”slutligen arbetarklassens revolutionära energi [Tatkraft] och modiga tillit till den egna aktionsdugligheten dels över det pessimistiska evangeliet om den egna vanmakten och det stela fasthållandet vid de gamla, uteslutande parlamentariska kampmetoderna, dels över de franska halvanarkisternas simpla antimilitära sport à la Hervé. Resolutionen, som slutligen enhälligt antogs både av kommissionen och av de nästan 900 delegaterna från alla länder, ger i kraftfulla ordalag uttryck åt den revolutionära arbetarrörelsens gigantiska uppsving efter den senaste internationella kongressen och uppställer som grundsats för den proletära taktiken dess smidighet, dess utvecklingsförmåga och dess *skärpning* [Zuspitzung] i den mån förhållandena mognar för detta.”

Hervéismen är förkastad, men den är inte förkastad till förmån för opportunisten, inte ur dogmatismens och passivitetens synpunkt. Den levande strävan efter allt bestämdare och nya kampmetoder har fullständigt godkänts av det internationella proletariatet och har satts i samband med hela skärpningen av de ekonomiska motsättningarna och med alla krisförhållanden, som framkallas av kapitalismen.

Ingen tom hervéistisk hotelse utan ett klart medvetande om den sociala revolutionens oundviklighet, en fast beslutsamhet att föra kampen till slutet och beredvillighet till de mest revolutionära kampmetoder – det är den betydelse som resolutionen från den internationella

socialistiska kongressen i Stuttgart har i frågan om militarismen.

Proletariatets armé blir starkare i alla länder. Dess medvetenhet, dess sammanhållning och beslutsamhet växer oerhört snabbt. Och kapitalismen drar framgångsrikt försorg om att kriserna återkommer allt tätare, och denna armé kommer att begagna sig av dessa kriser för att krossa kapitalismen.

Skrivet i september 1907

V I Lenin, *Samlade skrifter*, 5:e ry uppl, b 16, s 79-89